

Ontwerp Zesde Actieprogramma Nitraatrichtlijn

Reactie vanuit Biohuis, vereniging van biologische boeren en tuinders

Contactpersoon: Maria Buitenkamp, tel 06 2714 8412 , info@biohuis.org

Algemeen

Het Zesde Actieprogramma heeft als doel de nitraatbelasting van het grondwater afkomstig uit de landbouw te verminderen. Dit moet mede bereikt worden door de in hoofdstuk 5 beschreven maatregelen. Deze maatregelen richten zich op deel oplossingen van het vraagstuk en lijken niet gericht op het realiseren van een breder systeem van duurzame landbouw.

Juist voor de biologische sector is een dergelijke systeembenadering van groot belang. Immers in de biologische landbouw moet biologische dierlijke mest op biologische grond worden toegepast zodat de kringloop zoveel mogelijk gesloten wordt. De langzaam werkende bemesting voedt de bodem en de bodem voedt de plant. De plantaardige teelten hebben dierlijke mest hard nodig omdat kunstmest niet gebruikt mag worden. Mest is in de biologische landbouw dan ook een waardevolle grondstof. Samenwerking tussen plantaardige en dierlijke bedrijven is een noodzaak in de biologische sector. Deze samenwerking is onderdeel van de biologische werkwijze, die wettelijk verankerd is in Europese verordeningen.

Zo lang de veehouderij in Nederland zo omvangrijk en intensief blijft als nu, is het een zeer moeilijke opgave om de druk op natuur en milieu voldoende te verminderen, ook omdat de fraudedruk hoog is door het grote mestoverschot. Er moet dan ook hard gewerkt worden aan een systeem van duurzame landbouw en veeteelt. De biologische productiewijze, waar onze boeren en tuinders zich dagelijks voor inzetten, kan daaraan een belangrijke bijdrage leveren.

In deze reactie beperken we ons verder tot de specifieke punten waar de biologische landbouw niet goed is meegenomen in het ontwerp.

Vanwege de aard van de biologische productiewijze, zijn diverse in dit ontwerp Actieprogramma voorgestelde maatregelen moeizaam, zo niet onmogelijk, voor biologische bedrijven. Bijvoorbeeld omdat chemische bestrijdingsmiddelen taboe zijn, worden andere teeltmaatregelen toegepast die hun eigen eisen stellen. Hieronder wordt dit verder toegelicht.

Wij dringen er met klem op aan dat het Actieprogramma op onderstaande punten wordt aangepast, dan wel dat gecertificeerde biologische bedrijven van bepaalde maatregelen worden vrijgesteld.

Maïs

Rijenbemesting

Voor biologische bedrijven moet rijenbemesting in maïs niet verplicht worden.

Een principe van de biologische landbouw is dat de boeren met de bemesting de bodem voeden en dat de bodem de gewassen voedt, in dit geval de maïs. Een egale bemesting, zonder pleksgewijze hele hoge of hele lage mestconcentraties, zorgt voor een goed bodemleven en een goede doorworteling door de maïs van een groter deel van de bodem. Deze maïs is daarmee ook beter bestand tegen droogte. Op percelen met rijenbemesting en daardoor minder uitgebreide beworteling, zien we eerder schade door droogte ontstaan.

Maar ook praktisch is rijenbemesting moeilijk uitvoerbaar bij het gebruik van vaste mest en compost: mestsoorten die vaak door bioboeren gebruikt worden omdat zij voor een goede bodemstructuur en goed bodemleven zorgen en veelal ook nog extra koolstof vastleggen.

Vroege inzaai vanggewas of onderzaai

Biologische boeren kunnen niet werken met een verplichte onderzaai of vroege inzaai van vanggewassen. Voor biologische bedrijven is de aanwijzing dat uiterlijk begin mei de maïs gezaaid moet zijn, niet haalbaar.

Zelfs in Zuid Nederland zaaien veel bioboeren pas na 10 mei, omdat anders de bodemtemperatuur te laag is en de kieming en opkomst te lang duurt waardoor kiemschimmels kunnen toeslaan en er niets opkomt. Biologisch zaaigoed mag immers niet voorbehandeld worden met chemische middelen.

Gezond groeiende biologische maïs is vaak pas rond half oktober rijp. Het lukt dan dus niet om voor 21 september een vanggewas in te zaaien.

Onderzaai in biologische maïs is gedoemd te mislukken omdat bioboeren voor de onkruidbestrijding vaak nog lang in de maïs schoffelen. Daar komt bij dat een biologisch bedrijf aan ruime vruchtwisseling moet doen. Dat betekent vaak na de maïs inzaaien van een wintergraan. Ook het wintergraan willen bioboeren pas na half oktober zaaien, omdat dan de onkruiddruk lager is en het graan opkomt in een koudere periode waardoor het gewas geen last krijgt van vergelingsziekte die veroorzaakt wordt door luizen die begin oktober nog actief zijn.

Overigens is het niet geheel duidelijk welke soorten maïs in het ontwerp worden bedoeld: gaat het alleen om snijmaïs?

Scheuren van grasland

Allereerst is de tekst van het ontwerp Actieprogramma niet geheel duidelijk op dit punt: houdt opheffing van het scheurverbod ook in dat er op zand en löss grond in het najaar grasland gescheurd mag worden zonder dat hiervoor een meldingsplicht geldt?

Het opheffen van het scheurverbod voor graslanden is namelijk erg belangrijk voor een aantal biologische akkerbouw bedrijven, omdat zij gras-klover als onmisbaar onderdeel van de vruchtwisseling in hun bouwplan hebben. In het vroege voorjaar wil men daarna een ander gewas, bijvoorbeeld een zomergraan, bijtijds inzaaien. Als men niet wil of mag ploegen, moet al in november of december begonnen worden met het frezen van de gras klover percelen. Herhaald frezen en laten verteren van het gefreesde gewas kost namelijk ongeveer zes weken. Als men hiermee pas zou beginnen in februari, komt de inzaai van het zomergraan te laat.

Dit is momenteel in het bijzonder een probleem op de Limburgse löss gronden, waar in het najaar scheuren niet mag, en ploegen vanwege erosie niet wordt toegestaan door de provincie.

Ruggenteelt

Biologische boeren vinden de voorgestelde maatregel voor het voorkómen van afspoeling in ruggenteelten op kleigrond en lössgrond vanaf 1 januari 2021 onbegrijpelijk. Biologische grond heeft vaak een betere structuur en een hoger organische stof gehalte dan gangbare landbouwgrond. Men heeft niet de ervaring dat er bij normale weersomstandigheden bij ruggenteelt oppervlakkige afspoeling plaatsvindt; het regenwater wordt in het algemeen door de bodem opgenomen. Wel neemt door de klimaatverandering het aantal gevallen van extreme neerslag toe. Daarbij is het juist van belang dat bij extreme neerslag het water snel van het land af kan, om oogstverlies te voorkomen. Een 'badkuip' van opgeworpen dammen kan dan veel schade aanrichten.

Een ander probleem bij de voorgestelde verplichting om dammen op te werpen, is dat mechanische onkruidbestrijding deze dammen elke keer weer onderuit zal halen. Dit is een onwerkbaar situatie.

Uitrijperiode mest

Een langere uitrijperiode op klei en veen van stromest is zeer welkom. Maar ook bedrijven die zelf geen vee hebben, maar wel gras-klover voor veehouders telen en vaste mest aanvoeren, moeten van deze maatregel gebruik kunnen maken. Dit is juist voor biologische bedrijven die samenwerken met veebedrijven van groot belang. Daarbij zou dit moeten gelden voor meer soorten vaste mest met een hoog organisch stofgehalte.

Een latere start van de uitrijperiode van mest kan in conflict komen met Global Gap eisen voor korte teelten, waarbij een minimale periode tussen bemesting

met dierlijke mest en oogst is voorgeschreven. Global Gap certificering is dermate breed vereist in de retail, dat elk serieus bedrijf eraan moet voldoen.

Fosfaatgebruiksnormen

De verlaging van de fosfaatnorm van 50 naar 40 voor gronden met een hoog P gehalte is problematisch voor de biologische landbouw, omdat de belangrijkste bemestingsbron de dierlijke mest is. Onbewerkte dierlijke mest bevat altijd zowel stikstof als fosfaat en daarbij is de verhouding stikstof en fosfaat een gegeven. Bij een bepaalde stikstofgift komt er onvermijdelijk fosfaat mee. Des te lager de toegestane hoeveelheid fosfaat, des te lager de mogelijke stikstofgift uit dierlijke mest. Compensatie met kunstmest kan niet, maar is ook moeilijk met andere biologische meststoffen (meer precies: A-meststoffen).

Dit probleem speelt mede omdat er een tekort is aan biologische hulpmeststoffen met een relatief hoge N - P verhouding, die nodig zijn om de balans recht te trekken. Bijvoorbeeld verenmeel is zo'n hulpmeststof, maar deze is ondanks inspanningen vanuit de sector biologisch niet verkrijgbaar.

Deze verlaging van de fosfaatnorm zou daarom kunnen betekenen dat voor bepaalde biologische bedrijven het nu geldende verplichte percentage A-meststoffen van 65% niet meer haalbaar is.

De extra 5 kilo is welkom, maar compenseert de verlaging met 10 kilo maar ten dele en in bepaalde gevallen mogelijk helemaal niet. Dit zal ook afhangen van de - nu nog onbekende - eisen aan het type "organischestofrijke meststof". In elk geval zouden meerdere soorten vaste mest, in elk geval vaste varkensmest en vaste kippenmest, op de lijst van organischestofrijke mest moeten komen. We pleiten voor een regeling waarbij 10 kilo extra fosfaat is toegestaan, dus de 'oude norm', onder de voorwaarde van bemesting die rijk is aan organische stof. Tenslotte zou de verhoging van de fosfaatgebruiksnorm voor meststoffen met een hoog organische stof gehalte voor meer fosfaatklassen kunnen gaan gelden. Het gebruik van extra organische stof heeft immers grote voordelen voor de bodemstructuur, het vasthouden van water en het vastleggen van CO₂.

Grondgebondenheid biologische melkveehouderij

Maatregel 5.7.2. betreft invoering van fosfaatrechten. Hierbij worden biologische melkveehouders en akkerbouwers gedupeerd door een verandering van spelregels. De definitie van de Nederlandse overheid voor grondgebondenheid van de melkveehouderij, komt namelijk niet overeen met de definitie die onder de Europese Biologische verordening wordt gehanteerd. De Nederlandse overheid verstaat eronder dat de hele fosfaatproductie door melkvee op het eigen bedrijf binnen de geldende gebruiksnormen op eigen grond geplaatst kan worden. De biologische verordening verstaat eronder dat er niet meer dan 170 kilo N per hectare uit dierlijke mest wordt toegepast, waarbij men een aantoonbare samenwerking met een ander gecertificeerd biologisch bedrijf moet aangaan als de geproduceerde mest niet alleen op eigen grond wordt gebruikt. Omdat de plantaardige biologische sector zit te springen om biologische rundveemest, en in het verleden zo aan de verplichting tot grondgebondenheid werd voldaan, is het belangrijk en fair dat een dergelijke biologische samenwerking erkend wordt.